

بۆزاردەگانى چوارچىۋەى ھاوتاهەنگى شىعە لە ئامادەنەبوونى سەدردا

18-06-2022

نووسەرەگان

د. ياسين تەھا

كورتە : ئىۋارەى 15 ى حوزەيران، لە دیدارى پەرلەمانتارەكانیدا لە نەجەف، سەدر ھەموو ئەو گومانانەى كۆتايى پيھينا كە لەبارەى ئەگەرى پاشگەزبوونەوہى لە بپريارى كشاننەوہى فراكسيونەكەى ھەبوون. بەم پيھيش "چوارچىۋەى ھاوتاهەنگى شيعە" كەوتە بەردەم ئەرك و بەرپرسياريتى ھەلسووړاندنى قوناخى داھاتوو، لەكاتيكا پيشتەر شەرى بۆ بەشداريكردن دەكرد. جگە لە كۆمەليك شروڤە و ليكدانەوہ، كوتەبيزان و قسەكەرەگانى ناو رەوتى سەدریش زۆر جەخت لەوہ دەكەنەوہ، كشانەوہكە گۆرەپان چۆلكردن و وازھينانى كاتى (ئيعتيكاف) نيبە، ھەشيانە باس لە زيندووكردنەوہى "سوپاي مەھدى" دەكات. ھەنديكى ديكە پيداگرن كە سەدر "حوسيني سەردەمە"، وەك ئاماژەيەك بۆ روودانى شۆرشيك لە داھاتوودا، كە ئەمەش بۆزاردەگانى بەردەم چوارچىۋەى ھاوتاهەنگى شيعە قورستەر دەكات و ھەنديكيان نايشتارنەوہ كە "كشانەوہكەى سەدر لە بۆسەيەك دەچيت".

ئىوارەى 15ى حوزەيران، لە دیداری پەرلەمانتارەکانیدا لە نەجەف، سەدر ھەموو ئەو گومانانەى کۆتايى پھینا کە لەبارەى ئەگەرى پاشگەزبوونەوێى لە بېرىارى کشانەنەوێى فراکسیۆنەکەى ھەبوون. بەم پێھەش "چوارچۆھەى ھاوتانەنگى شیعە" کەوتە بەردەم ئەرك و بەرپرسيارىتتى ھەلسووړاندنى قوئاخى داھاتوو، لەکاتیکدا پېشتەر شەرى بۆ بەشداریکردن دەکرد. جگە لە کۆمەلێک شروئە و لێکدانەو، گوتەبێژان و قسەکەرەکانى ناو رەوتى سەدریش زۆر جەخت لەو دەکەنەو، کشانەوێکە گۆرەپان چۆلکردن و واژھینانى کاتى (ئىعتىکاف) نىبە، ھەشيانە باس لە زىندووکردنەوێى "سوپاى مەھدى" دەکات. ھەندىكى دیکە پىداگرن کە سەدر "ھوسىنى سەردەمە"، ھەک ئامازەبەک بۆ روودانى شۆرشیک لە داھاتوو، کە ئەمەش بۆاردەکانى بەردەم چوارچۆھەى ھاوتانەنگى شیعە قورسەر دەکات و ھەندىکيان ناپشارنەوێکە کە "کشانەوێکەى سەدر لە بۆسەھەک دەچىت".

بەو پێھەى قەبارەى "چوارچۆھەى ھاوتانەنگى" لە پەرلەمان، دەوروبەرى 120 کورسىيە لە ئىستادا و، لە ماوێى داھاتوویدا ژمارەبەک لە بەدەگەکانى کورسىيە بەتالەکانى سەدر پەر دەکەنەو، ئىستا ئەوان "گەورەترىن لىست"ن و دەتوانن ناو سەرۆکەوزىران پېشکېش بکەن، بەلام بەگۆرەى "يارى ژمارەکان" و بە ھەمان لۆژىکى "سېھىکى پەکخەر"، ئەگەر پارتى و ھاوپەيمانى سىادەى سوننە تەبا بن و بىانەوئىت، ئەگەر ھەيە بتوانن بە يارمەتى ھەندىک لە سەربەخۆکان ھەمان سىنارىوێى پەکخستنى ھەلېژاردنى سەرۆککۆمار دووبارە بکەنەو، ھەک ئەوێى "چوارچۆھەى شىعە" بەرامبەر ئەمان کرديان، بەمەش بەرامبەرەکەيان ناچارى نەرمى نواندن دەکەن، بەلام چوارچۆھەى شىعەى زۆر لەم ئەگەرە ناترسن چونکە لە ساھەى زۆرىنەى ئەواندا پىگەى ھەلبوسى لە سەرۆکايەتى پەرلەمان لەقە و پىوېستى بە پالېشتى ئەوانە بۆ مانەو لە پۆستەکەى و، ئەگەر لەگەل پارتىدا ئەو بکەن، ئەوا لادانى لە سەرۆکايەتى پەرلەمان ئەگەرئىکى کراوہە.

لەپاش کشانەوێى سەدر، چوارچۆھەى ھاوتانەنگى ھەندىک دیدارى ناوخبويان ساز کردوو، بەلام جگە لە چەند بەباننامەبەکى کورت و دووبارە، ھىشتا دیدىکى روونيان لەبارەى قوئاخى داھاتوو پېشکېش نەکردوو. زانىارىيە دزەپىکراوہکان و ئامازە بەردەستەکانى پاش دیدارەکانىش ئەو نىشان دەدەن کە بەرەى رکاہەرى سەدر بەسەر دوو تىروانىندا داہەش بوون؛ يەکەمیان کە مالىکى و تارا دەبەک خەزەلى و ھەندىک لە گرووپە چەکدارە ئىترانىيەکان نوئىنەرايەتى دەکەن و، بە جۆرىک لە جۆرەکان، شاگەشکەن بە دوورکەوتنەوێى سەدر لە گۆرەپانەکە و چاويان لە زيادبوونى کورسىيەکانيان و بەھىزبوونى پىگەى حکومىيەکانيانە. دووھەمىشيان کە زياتر عامرى و ھەکىم و ھەياز پالېشتى دەکەن، ھىشتا لە دلەراوئى و وردوکردى مەترسىيەکانى کشانەوێى سەدر و ئەگەرەکانى داھاتوو دەژىن و، ھىوايان لەسەر ئەو ھەلەدەچن کە سەدر بگەرپتەو بۆ ناو گەمە سىياسىيەکە، بەمەش لە پەنابردن بۆ شەقام قورنارىان دەبىت، بەتايبەت کە سەدر خاوەنى بالىکى سەربازى گۆنپراپەلېشە.

لە غىابى سەدردا سىماکانى قوئاخى داھاتوو لەسەر چۆنىەتى مامەلەى چوارچۆھەى ھاوتانەنگى لەگەل دۆخەکە وەستاو، بەلام ئەم بەرەبە کە بەرھەلستىکردنى سەدر کۆى کردبوونەو، ئىستا لە داہەشکردنى دەستکەوتەکانى کشانەوێدا خويان لەبەردەم بۆاردەى قورس و جىاجىادا دەبىنەو، لەوانەش پىکردنەوێى کورسىيەکەى حاکم زاملى (جىگىرى يەکەمى پەرلەمان) و دوواتر ديارىکردنى سەرۆکەوزىران. لەمەش گرنگتر چۆنىەتى مامەلەکردن لەگەل دوو ھاوپەيمانەکەى سەدر (پارتى و سىادەى سوننە) کە سەربازى ژمارەى کورسىيەکانيان (نزىکەى 100) لە ھاوکېشەى پىکھاتەيشدا دوو جەمسەرى بنەپەتى و گرنگن (ھەولېر و ئەنبار).

لایەنەکانى چوارچۆھەى ھاوتانەنگى ناوبەناو باس لە کەسايەتى بەھىز دەکەن بۆ سەرۆکايەتى وەزىران تا بتوانىت لە ئاست ئالنگارىيەکانى دۆخەکە بىت، ئەمەش چاوەکان دەباتەو سەر مالىکى و عامرى و تارادەبەکېش عەبادى، بەلام بە ھەلۆھستەکردن لەسەر پىداروہکان و پىشنىنەکان، ئەو روونە کە ناو مالىکى ھەستىارى زۆرى لەسەرە و لەگەل ئامازە بۆ کردنىدا، برىکارىکى سىستانى بە ناراستەوخۆ ھىرشى کردە سەرى، بەر لەوێى دوواتر بلىت "راى تايبەتى خۆم بوو". جگە لەمەش، ھىنانە پىشەوێى مالىکى بەرەبەکەوتنى راستەوخۆبە لەگەل سەدر. سەبارەت بە ھادى عامرىش ئەو ھکومەتەکەى يەکسان دەبىت بە کابىنەبەکى ئەمنى ئىرانى. ئەگەرچى لەگەل سەدردا "تالە مووى مەعاوہ"ى ھەيە، بەلام لەگەل ئەمرىکا و ئەورووپا و گەنجانى راپەريوى تشرىندا بەر يەک دەکەوئىت. ھەرچى بۆاردەى عەبادىشە کە ئەزموون و پەسەندى دەرەکى لەوانى تر زياترە، گومان ھەبە مالىکى رىگەى بدات دەست کراوہ بىت. جگە لەوہش ئەگەر لەلایەن چوارچۆھەى شىعەيەو پىشکەش بکرىت، لە رق و توورەبى سەدر پارىزراو نابىت و ئەگەر ھەيە بە ھەمان سىنارىوێى سالى 2016 پىرات کە پەرلەمان و ھکومەت بوونە کاروانسەراى خۆپىشاندانى سەدرىيەکان.

بۆاردەى دووھەى چوارچۆھەى شىعەى پىشکېشکردنى کەسايەتییەکى رىزى دووھەمە. لەم ميانەبەشدا ھەندىکى ھەک محەمەد شىاع سوودانى و ئەسەد عىدانى و محەمەد عەلاوى و لەو ناوانەن ئامازەيان بۆ دەکرىت کە کاندىد بکرىن بۆ سەرۆکايەتى وەزىران، بەلام ئەم

كەسايەتتە بىن مېلىشيا و بىن حېزبانە كە لە سېبەرى رېبەرەكانى تردا دەبن، بەكسانن بە ھەمان ئەزموونى عەبدولمەھدى كە حېزبەكانى شىعە ۋەك ماسك و داھۆلېك بەكارىان ھېنا و دواترېش، كۆتايىبەكى خوتىناوى و ناخۆشى ھەبوو.

بۆردەى سېيەم و كۆتايى بەردەم چوارچېوھى ھاوتاهەنگى گۆرانكارىيە لە بىركردنەوھى حېزبىيانەى "چوارچېوھى ھاوتاهەنگى شىعە"، ئەوېش لەرېگاي دروستكردنى حكومەتتېكى خزمەتگوزار يان سەربەخۆ و تەكنۆكرات كە دەستبەجى كار لەسەر چارەسەرکردنى كېشە كەلەكەبووھەكانى عىراق بكات و مەسەلەى كارەبا و ئاوى پاك و ژىنگە و دۆزىنەوھى ھەلى كار بخاتە ئەجىنداى خۆى، بەلام ئەمە لەگەل كارنامە و مېژوووى ھېزەكانى چوارچېوھى ھاوتاهەنگىدا نامۆيە و ئەوان زياتر لەگەل سىستەمى "زبائنى" راھاتوون كە بەشەبەشىنە و دىد گاي حېزبى و بە دەرفەت تەماشاكردنى غىابى سەدرە بۆ ماشىنەوھى ئىمتىيازاتى زياتر بۆ حېزبەكانىيان، بەتايبەت كە ئىستا بەھۆى گرانبووونى نرخەكەى و لىكەوتەكانى شەرى ئۆكرائىنا پارەيەكى مۆلى فرۆشى نەوت بەردەستە.

ھەر كام لەو سىنارىيۆيانە سەربىگرن چوارچېوھى ھاوتاهەنگى لە دوو پېشھات دەرباز نابن، يەكەمىيان چۆنىەتى رازىكردنى پارتى و سوننەكانە پاش ھەشت مانگ لە تەخوين و مەملانئ و گرژى ئەمنى و دادگا گرتن لە ھاوپەيمانى سىقۆلى، دووھەمىشيان تارمايى پەنابردنى سەدرە بۆ شەقام و جموجۆلى جەماوھەرى، بەتايبەت پاش ئەوھى ئامۆزگارى پەرلەمانتارەكانى كرد "كەرت و پەرت نەبن" و ھەندېك ئامازەى پەخش كرد كە دۇنياكەر نىن. رەنگە ئەم جارەش سەقى داواكارى لە "چاكسازى" و "پىداچوونەوھ" ۋە، بۆ گۆرپىنى سىستەم و كەلك ۋەرگرتن لەو ھەموو كەلئىن و درز و عىبانەى كە لە پەيكەرى سىياسى عىراقدا ھەن بەرز بكاتەوھ. ئەم پەرلەمانەى كە ئىستا ماوھتەوھ بەفەرمى نوپنەراپەتى دەوروبەرى 30% دەنگدەران دەكات و شىكار و لىكدانەوھى تر ھەن دەلئىن زۆر لەوھە كەمترە، چونكە لە بنەرەتەوھ رېژە فەرمىيەكە زۆر بە زیادەوھ ھەژمار كراوھ و ئەمەش دۆخەكە لىلتەر دەكات.